

SLOVENSKÁ INŠPEKCIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA INŠPEKTORÁT ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA BANSKÁ BYSTRICA

Jegorovova 29B, 97401 Banská Bystrica

Číslo spisu

9072/46/2022-39671/2022

Banská Bystrica

14. 11. 2022

ROZHODNUTIE

č. 9072/46/2022-39671/2022

Popis konania / Účastníci konania

Slovenská inšpekcia životného prostredia, Inšpektorát životného prostredia Banská Bystrica ako príslušný orgán štátnej správy vo veciach v oblasti prevencie a manažmentu introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov podľa § 7 ods. 1 písm. b) a § 9 písm. c) a písm. d) zákona č. 150/2019 Z. z. o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len "zákon č. 150/2019 Z. z.") účastníkovi konania:

Slovenský vodohospodársky podnik, š. p.
Martinská 49
821 05 Bratislava – mestská časť Ružinov
IČO: 36 022 047

Výrok

nariaďuje:

vykonať opatrenia na nápravu podľa § 9 písm. d) v nadväznosti na § 16 ods. 15 zákona č. 150/2019 Z. z. v tomto rozsahu:

1) Prijat' opatrenia na trvalo účinné zamedzenie šírenia invázných nepôvodných druhov rastlín zaradených do zoznamu invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Slovenskej republiky a zoznamu invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Európskej únie na pozemkoch v správe Slovenského vodohospodárskeho podniku, š. p.

Termín: do 30.06.2023

2) Vykonanie opatrení v rámci manažmentu introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov v blízkosti vodných tokov koordinovať so Štátnou ochranou prírody Slovenskej republiky.

Termín: do 30.06.2025

Odôvodnenie

Slovenská inšpekcia životného prostredia, Inšpektorát životného prostredia Banská Bystrica, odbor inšpekcie biologickej bezpečnosti (ďalej len „Inšpekcia“) vykonala dňa 21.07.2022 v súlade s § 16 ods. 1 zákona č. 150/2019 Z. z. štátny dozor u kontrolovanej osoby, ktorou je Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., Martinská 49, 821 05 Bratislava – mestská časť Ružinov, IČO: 36 022 047, zameraný na kontrolu dodržiavania ustanovení zákona č. 150/2019 Z. z.

Štátny dozor, spojený s terénnou obhliadkou, bol vykonaný na pozemkoch vo vlastníctve Slovenskej republiky, v správe Slovenského vodohospodárskeho podniku, š. p., Martinská 49, 821 05 Bratislava – mestská časť Ružinov na parcelách EKN 1597/131, EKN 1597/132, EKN 6012 v katastrálnom území Nová Baňa, vedených v liste vlastníctva č. 6141 ako vodná plocha a na parcele EKN 11001 v k. ú. Nová Baňa vedenej na liste vlastníctva č. 6141 ako zastavaná plocha a nádvorie.

Inšpekcia za účasti zástupcu kontrolovanej osoby zistila na kontrolovaných pozemkoch výskyt invázneho nepôvodného druhu pohánkovec japonský (*Fallopia japonica*) a výskyt invázneho nepôvodného druhu zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*) uvedených v prílohe č. 1 k nariadeniu vlády Slovenskej republiky č. 449/2019 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Slovenskej republiky.

Na kontrolovaných parcelách bolo podľa zistenia Inšpekcie v priebehu kalendárnych týždňov 28.-29. 2022 vykonané odstraňovanie invázneho nepôvodného druhu pohánkovec japonský (*F. japonica*) mechanickým spôsobom – kosením. Na pozemku bolo v čase štátneho dozoru možné pozorovať veľké množstvo biomasy tvorenej zvyškami pokosených rastlín tohto druhu. Na parcele č. 1597/132 v k. ú. Nová Baňa bol invázny nepôvodný druh zlatobyľ kanadská (*S. canadensis*) na pozemku ponechaný vo fáze kvitnutia bez odstraňovania.

Výsledkom štátneho dozoru je protokol o vykonaní štátneho dozoru č. 46/030/22/ID-P zo dňa 26.07.2022 (č. konania 8371/46/2022-26118/2022) (ďalej len „protokol“), s ktorým bol účastník konania oboznámený dňa 28.07.2022 a mal možnosť sa k zisteniam štátneho dozoru uvedeným v protokole vyjadriť v lehote do 10 dní od doručenia protokolu.

Účastník konania sa k zisteniam štátneho dozoru vyjadril listom č. CS SVP OZ BB 81/2022/2939211 zo dňa 1.8.2022, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Po oboznámení sa s predloženým protokolom dáva Slovenský vodohospodársky podnik, štátny podnik Povodie Hrona, odštepny závod Banská Bystrica k výsledkom štátneho dozoru nasledovné vyjadrenie:

Vyššie uvedené parcely v správe SVP, š. p. sa nachádzajú v inundačnom území rieky Hron, r. km cca 93,395-94,260, pričom situovanie parciel je nasledovné:

EKN 1597/131 – r. km 93,560-93,620, jedná sa o pravostranný pobrežný pozemok. Vodný tok má pravostranne neupravené odtokové pomery,

EKN 1597/132 – r. km 93,600-93,990, jedná sa o pravostranný pobrežný pozemok. Vodný tok má pravostranne neupravené odtokové pomery,

EKN 6012 – r. km 93,395 – 94,260, jedná sa o parcelu, po ktorej preteká vodný tok Hron, parcela zasahuje čiastočne aj do pobrežných pozemkov po oboch stranách toku. V dotknutom úseku sa nachádza ľavostranná ochranná hrádza, táto časť toku je upravená, pravostranne má tok neupravené odtokové pomery,

EKN 11001 – r. km 94,010 – 94,120, jedná sa o pravostranný pobrežný pozemok, z časti po parcele preteká vodný tok Hron. Vodný tok má pravostranne neupravené odtokové pomery.

Podľa protokolu biomasu vzniknutú pri odstraňovaní invázných nepôvodných druhov je možné likvidovať kompostovaním, kompostoviská však v súčasnosti SVP, š. p. nemá zriadené. Skrmovanie podľa nášho názoru nie je reálne. Spaľovanie je zakázané v čase zákazu kladenia ohňa kvôli suchu a pod. Chemickú likvidáciu, tzn. Použitie chemických látok na pozemkoch evidovaných ako vodné plochy, nám okresné úrady nechcú povoľovať, resp. po vypracovaní odborných posudkov – dopadov použitia na konkrétnu plochu, čo je finančne náročné.

Odstraňovanie invázných druhov rastlín je našou organizáciou v rámci jej územnej pôsobnosti vykonávané každoročne vlastnými prostriedkami a kapacitami od roku 2005 na základe plnenia schváleného plánu opráv a údržieb. Od uvedeného roku je vykonávaný aj monitoring, evidencia ich výskytu a druhového zastúpenia vývoja spoločenstiev invázných druhov rastlín, na pozemkoch vo vlastníctve SR, v správe SVP, š. p. Každoročne podľa svojich kapacitných a finančných možností odstraňujeme invázne druhy rastlín rastúcich na svojom dlhodobom majetku, t. j. hlavne na upravených úsekoch vodných tokov, ochranných hrádzach a vodných stavbách. Celkové náklady na odstraňovanie invázných druhov rastlín v rámci opráv a údržieb za rok 2021 predstavovali za Slovenský vodohospodársky podnik, štátny podnik Povodie Hrona, odštepny závod Banská Bystrica cca 29 102 €.

V súvislosti s odstraňovaním invázných druhov rastlín za rok 2021 SVP, š. p. PR Banská Štiavnica podal listom č. CS PR SVP 1672/2021/1 zo dňa 03.05.2021 žiadosť na environmentálny fond Bratislava týkajúcu sa úhrady nákladov v súvislosti s ochranou životného prostredia za služby vo verejnom záujme (§ 4 ods. 1 písm. h) zákona č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde) na aktivity týkajúce sa odstraňovania invázných druhov rastlín v rámci starostlivosti o vodné toky a ich pobrežné pozemky s cieľom minimalizovať a regulovať ich početnosť na pozemkoch vo vlastníctve Slovenskej republiky, v správe SVP, š. p. Environmentálny fond podanej žiadosti SVP, š. p. na úhradu nákladov na aktivity týkajúce sa odstraňovania invázných druhov rastlín vzhľadom na rozpočtové možnosti fondu na rok 2021 nevyhoveli.

Zároveň je potrebné uviesť, že finančný objem schváleného Plánu opráv a údržieb na rok 2022, v rámci ktorého je odstraňovanie invázných druhov rastlín vykonávané, bol limitovaný pre SVP, štátny podnik Povodie Hrona, odštepny závod Banská Bystrica na 60% výšky normatívu OaÚ vypracovaného v roku 2020. Na svoju činnosť SVP, š. p., ktorého hlavnou náplňou je v zmysle zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov starostlivosť o zverený majetok a vodné toky, vodné stavby a ich správu každoročne jeho zriaďovateľ prideluje finančné prostriedky, ktoré nepostačujú na pokrytie všetkých jeho potrieb na opravu a údržbu zvereného majetku. Povodie Hrona, odštepny závod Banská Bystrica spravuje v rámci svojej územnej pôsobnosti nasledovný majetok:

Dĺžka vodných tokov 10646 km
Dĺžka ochranných hrádzi 577,98 km,
Odvodňovacích kanálov 23,56 km,
Čerpacie a prečerpávacie stanice 13 ks,
Hate 47 ks,
Vodné nádrže 100 ks.

Slovenský vodohospodársky podnik, štátny podnik Povodie Hrona, odštepny závod Banská Bystrica sa stotožňuje s výsledkom štátneho dozoru a s Protokolom o vykonaní štátneho dozoru č. 40/030/22/ID-P.“

Zo strany účastníka konania neboli k zisteniam štátneho dozoru podané také námietky, ktoré by preukazovali nesprávnosť zistení štátneho dozoru a Inšpekcia dňa 11.08.2022 skončila štátny dozor doručením písomného oznámenia o skončení štátneho dozoru (č. konania 8371/46/2022-28132/2022).

Na základe vykonaného štátneho dozoru a zistených nedostatkov uvedených v protokole Inšpekcia listom (č. konania 9072/46/2022-29083/2022) zo dňa 19.09.2022 oznámila Slovenskému vodohospodárskemu podniku, š. p., Martinská 49, Bratislava – mestská časť Ružinov začatie konania o nariadení opatrení na zabezpečenie dodržiavania ustanovení zákona č. 150/2019 Z. z. podľa § 9 písm. d) v nadväznosti na § 16 ods. 15 zákona č. 150/2019 Z. z., pretože:

Slovenský vodohospodársky podnik, š. p. porušil ustanovenie § 3 ods. 2 zákona č. 150/2019 Z. z., podľa ktorého je vlastník alebo správca pozemku povinný za podmienok a spôsobom ustanoveným vyhláškou Ministerstva životného prostredia č. 450/2019 Z. z., ktorou sa ustanovujú podmienky a spôsoby odstraňovania invázných nepôvodných druhov (ďalej len „vyhláška č. 450/2019 Z. z.“) odstraňovať zo svojho pozemku invázne nepôvodné druhy uvedené v zozname invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Slovenskej republiky alebo v zozname invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Európskej únie a starať sa o pozemok tak, aby sa zamedzilo ich šíreniu.

Porušenia uvedeného ustanovenia zákona č. 150/2019 Z. z. sa Slovenský vodohospodársky podnik, š. p. dopustil tým, že z pozemkov v majetku Slovenskej republiky, ktoré má vo svojej správe na parcelách EKN 1597/131, EKN 1597/132, EKN 6012 a EKN 11001 v k. ú. Nová Baňa neodstraňoval invázne nepôvodné druhy zlatobyľ kanadská (*S. canadensis*) a pohánkovec japonský (*F. japonica*) spôsobom a za podmienok stanovenými vyhláškou č. 450/2019 Z. z. a nestaral sa o pozemky tak, aby sa zamedzilo šíreniu invázných nepôvodných druhov.

Podľa vyhlášky č. 450/2019 Z. z. sa pre odstraňovanie invázných nepôvodných druhov patriacich do rodu pohánkovec (*Fallopia*) povoľujú spôsoby odstraňovania vykopávaním, aplikáciou horúcej pary, kosením a mulčovaním, nastielaním fólií, chemickým spôsobom a kombinovaným spôsobom. Pre odstraňovanie invázneho nepôvodného druhu zlatobyľ kanadská (*S. canadensis*) sú povolené spôsoby odstraňovania vykopávaním, aplikáciou horúcej pary, vytrhávaním, kosením a mulčovaním, pastvou, orbou, chemickým a kombinovaným spôsobom.

Na zabezpečenie trvalo účinného odstránenia invázneho nepôvodného druhu je potrebné uskutočňovať zásahy počas vegetačnej sezóny opakovane a v období niekoľkých rokov. Optimálne je odstraňovať invázne nepôvodné druhy hneď v počiatočnom štádiu ich výskytu na lokalite. V tomto období je ich odstránenie najefektívnejšie.

Opatrenia vykonané Slovenským vodohospodárskym podnikom, š. p. na kontrolovaných parcelách boli realizované v štádiu masívneho výskytu invázneho nepôvodného druhu pohánkovec japonský (*F. japonica*) na lokalite a len jednorazovo. Jednorazový zásah populáciu invázneho nepôvodného druhu neodstráni, častokrát jeho početnosť na lokalite dokonca posilní. Rovnako neefektívne sú aj opatrenia vykonávané opakovane, avšak vykonané nesprávnym alebo nedôsledným spôsobom.

Pred vydaním rozhodnutia mal účastník konania možnosť oboznámiť sa s podkladmi pre vydanie rozhodnutia nahliadnutím do príslušného administratívneho spisu. Nahliadnutie do administratívneho spisu bolo možné v lehote do 10 dní odo dňa doručenia oznámenia o začatí konania o uložení opatrení na nápravu. V tejto lehote mal účastník konania tiež možnosť písomne sa vyjadriť k podkladom rozhodnutia a k spôsobu ich zistenia, prípadne navrhnúť ich doplnenie, resp. mohol predložiť ďalšie dôkazové materiály, ktoré by mohli objasniť zistenie skutkovej podstaty veci. Inšpekcia súčasne účastníka konania upozornila, že ak v stanovenej lehote nepredloží vyjadrenie k podkladom rozhodnutia a k spôsobu ich zistenia, ani ich nedoplní, bude pri rozhodovaní v predmetnej veci vychádzať zo známych podkladov, ktoré má Inšpekcia k dispozícii. Účastník konania sa k podkladom rozhodnutia a k spôsobu ich zistenia v stanovenej lehote nevyjadril.

Proces vypracovania podkladov pre vydanie rozhodnutia si vyžiadal potrebu ústneho pojednávania spojeného s miestnou obhliadkou pozemkov v inundačnom území rieky Hron v katastrálnom území Nová Baňa dňa 13.09.2022. Na ústne pojednávanie boli pozvaní vlastníci, správcovia a užívatelia pozemkov v dotknutom území. Ústneho pojednávania za účasti zástupcu Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky sa zúčastnil aj zástupca Slovenského vodohospodárskeho podniku, š. p. Z ústneho pojednávania bola dňa 13.09.2022 vyhotovená zápisnica (č. konania 8787/46/2022-31374/2022).

Vzhľadom na povahu veci, najmä uloženie trvalo účinných opatrení pre eradikáciu inváznych nepôvodných druhov v inundačnom území rieky Hron bola požiadaná Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky o vypracovanie podkladov pre vydanie rozhodnutia.

Na základe žiadosti inšpekcie a ústneho pojednávania zo dňa 13.09.2022 vydala Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky nasledovné podklady pre vydanie rozhodnutia o nariadení opatrení:

„Stratégia rozširovania druhov rodu *Fallopia* vrátane druhu *Fallopia japonica* je založená na masívnom vegetatívnom rozmnožovaní, predovšetkým podzemnými orgánmi. Tieto druhy sa vyskytujú zvyčajne na pôdach bohatých na živiny, často rastú pozdĺž tokov, ktoré využívajú pri svojom šírení. Odstraňovanie týchto druhov je problematické, nakoľko účinné sú najmä chemické metódy a to hlavne a to hlavne bodový a plošný postrek, po prípade kombinovaný spôsob odstraňovania. Nakoľko je najčastejší výskyt druhov pozdĺž tokov je použitie chemického postreku komplikované, niekedy až vylúčené.

Pri ojedinelom výskyte je možné využiť vyrýľovanie rýľovacími vidlami, je potrebné pritom dať pozor na kompletne odstránenie podzemkov, nakoľko aj z malej časti ponechanej v zemi sú schopné rastliny opätovne regenerovať. Taktiež je vhodným spôsobom prekrytie miesta výskytu hrubou fóliou (min. 1 mm). Sú to však práce a v prípade zakrývania aj nákladné metódy, ktoré nie je možné využiť pri výskyte na veľkých plochách. V prípade veľkoplošného výskytu je potrebné aplikovať chemické alebo kombinované spôsoby.

Popri tokoch je potrebné postupovať od populácií v hornej časti toku smerom dole, aby plochy už bez výskytu druhu neboli znovu kontaminované z populácií z vyšších častí toku.

Použitý spôsob eradikácie je tiež závislý od toho, kedy sú nariadené opatrenia. Najúčinnější spôsob eradikácie je chemický postrek neskoro v lete a na jeseň, v čase, kedy sú listy stále zelené. Ak po aplikácii niektoré časti populácie na jar regenerujú, je vhodné výhony v štádiu cca 3 plne vyvinutých listov opäť bodovo postriekať roztokom herbicídu. V jarnom alebo letnom období, je vhodné redukovať biomasu na lokalite kosením alebo mulčovaním, aby bol jesenný postrek realizovaný s ohľadom na výšku jednotlivých bylí.

Taktiež je potrebné predísť tvorbe generatívnych rozmnožovacích orgánov. Posledný takýto zásah je vhodné realizovať cca 1 mesiac pred plánovaným jesenným postrekom.

Stratégia rozširovania skupiny rastlín, ku ktorej patria druhy rodu zlatobyľ (Solidago sp.) je generatívnou cestou, to znamená semenami, ktorých produkujú veľké množstvo a následne vegetatívnym spôsobom, trsovým rozrastaním sa. Sú to často indikátory dlhodobej neprítomnosti starostlivosti o pozemky v súlade s kultúrou, pod ktorou sú vedené v katastri nehnuteľností. Zvyčajne obsadzujú opustené pasienky, nekosené lúky, úhory a obdobné lokality v urbánnom priestore.

Pri druhoch rodu zlatobyľ zvyčajne postačuje nastaviť opakovanú starostlivosť o pozemky v súlade s ich určením. To znamená na pasienkoch obnoviť pasienie, na lúkach a úhoroch realizovať pravidelné kosenie. Samozrejme efekt potlačenia výskytu druhov rodu zlatobyľ sa prejaví až po niekoľkých rokoch pravidelnej starostlivosti. Ak ide iba o jednotlivé výskyty, ktoré znamenajú začínajúcu kolonizáciu lokality, je možné využiť aj ostatné mechanické metódy ako je vytrhávanie, vykopávanie. Pri plošnom výskyte už je nutné pristupovať k celoplošným zásahom zameraným na oslabovanie rastlín kosením, pasiením vždy v takom období, aby sa zabránilo ich vykvitnutiu. Kosenie zvyčajne nezabráni obnove z náhradných púčikov a rýchlemu nasadeniu súkvetí. Preto je nutný monitoring stavu a včasné opakovanie mechanického odstraňovania. Pasenie v tomto prípade je oveľa efektívnejším riešením a je vhodným pre rozsiahle výskyty. Ak nie sú dostatočné kapacity na opakované mechanické odstraňovanie, nasadenie pastvy alebo výskyty sú viazané na opusteniská v urbánnom priestore, je možné využiť aj chemické spôsoby odstraňovania primerané rozsahu výskytu.

V ústnom pojednávaní tiež bola otvorená otázka nakladania s biomasou. V prípade, že biomasa je bez generatívnych, alebo vegetatívnych rozmnožovacích orgánov, je možné biomasu skompostovať.

V prípade zlatobyľe ale už prítomnosť kvetov kompostovanie vylučuje, nakoľko rastliny aj po odkosení sú schopné dokončiť vývoj plodov. V prípade prítomnosti kvetov, plodov alebo podzemkov je nevyhnutné ponechať biomasu na mieste až do vyschnutia a následne zabezpečiť spálenie takejto biomasy najlepšie v najbližšej spaľovni. Ak je biomasa prepravovaná, je povinnosťou prepravcu zabezpečiť biomasu tak, aby nemohla vypadnúť z korby. Najlepšie je zabezpečenie zaplachtovaním. V zmysle § 2 zákona NR SR č. 150/2019 Z. z. o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, je možné invázne druhy prepravovať v súvislosti s ich eradikáciou. To znamená, že biomasu, ktorá je výsledkom eradikácie je možné v zmysle tohto ustanovenia prepravovať napr. na miesto kompostovania alebo spaľovania.“

Vzhľadom na výskyt invázných nepôvodných druhov v blízkosti vodného toku rieky Hron je pri výbere spôsobov odstraňovania invázných nepôvodných druhov pohánkovec japonský (*F. japonica*) a zlatobyľ kanadská (*S. canadensis*) v tejto lokalite, vzhľadom na vysoké riziko ohrozenia životného prostredia hroziaceho najmä pri chemickom spôsobe odstraňovania invázných nepôvodných druhov, nevyhnutné postupovať v spolupráci a v koordinácii so Štátnou ochranou prírody Slovenskej republiky, ktorá podľa § 15 ods. 1 písm. f) zákona č. 150/2019 Z. z. koordinuje vykonávanie opatrení vykonávaných v rámci manažmentu invázných nepôvodných druhov v príslušných lokalitách a vyhodnocuje účinnosť vykonaných opatrení a ich vplyv na necieľové druhy.

Inšpekcia zohľadnila v predmetnom rozhodnutí vyššie uvedené skutočnosti a taktiež súčinnosť účastníka konania počas výkonu štátneho dozoru a snahu účastníka konania o vykonanie nápravy zistených nedostatkov a je toho názoru, že skutkový stav bol náležite zistený a preukázaný, a preto bolo rozhodnuté tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Poučenie

Proti tomuto rozhodnutiu možno podať na Slovenskú inšpekciu životného prostredia, Inšpektorát životného prostredia Banská Bystrica odvolanie do 15 dní odo dňa doručenia rozhodnutia účastníkovi konania. Ak toto rozhodnutie po vyčerpaní prípustných riadnych opravných prostriedkov nadobudne právoplatnosť, jeho zákonnosť môže byť preskúmaná súdom.

JUDr. Denisa Masná
riaditeľka inšpektorátu

Informatívna poznámka - tento dokument bol vytvorený elektronicky orgánom verejnej moci

IČO: 00156906 Sufix: 10003

Doručuje sa

Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., Martinská 49, 82105 Bratislava - mestská časť Ružinov, Slovenská republika

Na vedomie

Po nadobudnutí právoplatnosti:

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Tajovského 28B, 974 01 Banská Bystrica.